

Під час вивчення теми відбувається узагальнення знань студентів про правовий захист у нашій країні, більш глибоке усвідомлення важливості правозахисної діяльності самовідданих людей у радянський час, що не злякалися гонінь, в'язниць, психічних лікарень та висилки із країни, а також непростоті, часто небезпечної роботи сучасних правозахисників.

Студентам пропонується підготувати повідомлення про правозахисну діяльність яскравих представників різних епох, розповісти про труднощі, з якими вони зіштовхувалися, про суспільне визнання їхньої праці. Крім того, на семінарі можна провести дискусію, у центрі якої реальні ситуації, що трапляються у нашій країні кожного дня.

Отже, вкрай важлива така активна проблемно-пошукова діяльність студентів при вивченні правових питань у курсі «Теорія держави і права», тому що саме вона змушує більшість із них переглянути споконвічні негативні погляди на право й права, як «чужі», дані кимось або чимось, які мають досить мало реальної сили на явища, що існують у нашій державі. В студентській молоді формується погляд на право, як феномен, що існує в суспільстві й для користі суспільства. Змінити відношення до якого людина може, тільки краще вивчивши свої права й обов'язки, поважаючи право та закон і прагнучи зробити суспільство навколо себе ще більш гуманнішим та законнішим.

Література:

1. Назаренко Є. В. До поняття правової культури // Правова культура і підприємництво. – Донецьк. – 1999. – С. 17-22.
2. Сальников В. П. Правовая культура: теоретико-методологический аспект: Автореф. дисс. докт. юрид. наук. – Ленинград, 1990.- 22 с.
3. Смоленский М. Б. Правовая культура, личность и гражданское общество в России: Формула взаимообусловленности // Правоведение. 2003. № 1. - С. 197-204.
4. Цветков А. О формировании правовой культуры в современной России // Власть. 2007. № 1. - С. 22-27.
5. Шупінська О. Загальне і особливе у співвідношенні категорій правової та юридичної культури // Право України. – 1998. - №11. – С. 131-135.

ПРОБЛЕМА ОБРАЗНОГО МОВЛЕННЯ У СТИЛІСТИЦІ

УДК: 378.03+4.79+417

Фоміна І. Л.

У статті розкривається сутність поняття «образне мовлення» з позицій стилістики, визначаються основні засоби розвитку образного мовлення майбутніх філологів.

Ключові слова: стилістика, художній стиль, образне мовлення, засоби розвитку образного мовлення.

В статье раскрывается сущность понятия «образная речь» с позиций стилистики, определяются основные средства развития образной речи будущих филологов.

Ключевые слова: стилистика, художественный стиль, образная речь, средства развития образной речи.

In article the essence of concept “figurative speech” from stylistics positions reveals, the basic ways of development of figurative speech of the future philologists are defined.

Keywords: *stylistics, art style, figurative speech, ways of development of figurative speech.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах значно зростають вимоги щодо підготовки педагога як носія інтелектуального, культурного потенціалу, професіонала, здатного глибоко усвідомлювати місце і роль комунікації в освітньому процесі. Разом з тим, однією з проблем професійно-педагогічної підготовки студентів є недостатній рівень їх мовленнєвої компетентності. Спостереження засвідчують, що деякі випускники, які мають певний набір професійних знань, умінь, навичок, на практиці виявляються функціонально неефективними, не завжди вміють побудувати процес спілкування, передачі знань. Проте загальновідомо, що мовленнєве спілкування – це основний засіб реалізації педагога в його професійній діяльності. Особливою мірою це стосується професійної діяльності майбутніх філологів, професійне мовлення яких передбачає високий рівень розвитку культури мовлення педагога, тобто досконале володіння нормами літературної мови та вміння користуватися її багатством і виражальними засобами.

Завдяки усному професійно-педагогічному мовленню суб'єкт педагогічної діяльності має змогу оптимально розв'язувати педагогічні завдання на прогнозованому професійному рівні. Важливою передумовою цього є наявність емоційної та інтелектуальної взаємодії з учнями, яка відбувається за допомогою мовленнєвих засобів відповідно до норм мови. Усне професійно-педагогічне мовлення потребує різноманітних мовленнєвих умінь, оптимального поєднання когнітивної (наявність професійних знань), емотивної (вияв почуттів, добір засобів їх вираження у різноманітних ситуаціях об'єктивної реальності) та діяльнісної (створення нових цінностей) складових.

Вирішення означеної проблеми потребує пошуку таких методів і засобів, які б дали змогу цілеспрямовано працювати над розвитком мовленнєвої компетенції майбутніх педагогів загалом і, зокрема, культури мовлення, яка є одним із вирішальних чинників у налагодженні вчителем соціальних, професійних контактів, засобом його самовираження за допомогою мови і мовлення. Вона віддзеркалює ціннісні орієнтації, гармонію професійних знань, комунікативних і морально-психологічних можливостей, характеризує його вихованість, вміння висловлювати думки, дотримуватись етичних норм спілкування та ін.

Аналіз останніх досліджень. Проблему мовленнєвої культури майбутніх педагогів порушували у своїх працях Н. Бабич, М. Васильєва, В. Виноградов, Н. Волкова, Б. Головін, А. Коваль, О. Кретова, В. Пасинок, М. Пентилюк, О. Семенов та ін. Обов'язковою вимогою і важливою передумовою ефективності організації навчального процесу майбутніми вчителями-філологами є володіння культурою мовлення. Культура мовлення – це передусім дотримання ustalених мовних норм усної і писемної мови, а також усвідомлене, цілеспрямоване використання мовно-виражальних засобів.

На думку науковців (Н. Бабич, В. Виноградов, Б. Головін, М. Пентилюк, О. Семенов та ін.), мова регулює стосунки між людьми, впливає на них. Це

виявляється в мовленні, під час якого виникають певні обставини спілкування. Слово — одне з наймогутніших комунікативних знарядь людини. Щоб мовці розуміли один одного, їхнє мовлення повинно бути якісним. Отже, наша культура мовлення залежить від змісту й послідовності, точності, доречності висловлювання, багатства словника, досконалого володіння умінням поєднувати слова в реченні, будувати різноманітні структури, активно застосовувати норми літературної мови. Тому найголовнішими ознаками культури мовлення науковці визначають змістовність, правильність, послідовність, багатство, доречність, виразність, образність.

Образність у культурі мовлення виступає як одна з її якостей. Образність розглядається науковцями (В. Виноградов, Г. Винокур, М. Пентилюк, Д. - Розенталь та ін.) як здатність викликати наочно-чуттєві уявлення мовними засобами та оперувати наочно-образними уявленнями, які виникають і перетворюються у свідомості людини.

Н. Бабич вважає, що поняття культури мовлення має теоретичний і практичний аспекти. Практична культура мовлення близька до стилістики мовлення, яка вивчає своєрідність складу та функціонування окремих конкретних форм мовлення, практичної мовленнєвої діяльності.

Метою статті є визначення сутності кола понять, ядро якого складає термін «образне мовлення», з позиції стилістики як науки, що займається відбором виражальних засобів мови для їх функціонування в мовленні залежно від мети висловлювання та мовленнєвої ситуації (за М. Пентилюк).

Виклад основного матеріалу. Культуру мовлення і стилістику поєднує спільне завдання — збагатити мовлення кожної людини, зробити його кращим, змістовнішим, правильним, образним і красивим. Ключовими поняттями стилістики виступають такі: стиль, художній стиль, індивідуальний стиль, художній твір, художнє мовлення, жанр, текст, стилістичні засоби тощо. Коротко схарактеризуємо їх, оскільки це становить підґрунтя для аналізу новелістики О. Гончара як засобу розвитку образного мовлення майбутніх філологів.

За визначенням В. Виноградова, стиль — це суспільно усвідомлена і функціонально обумовлена, внутрішньо об'єднана сукупність прийомів використання, збору і поєднання засобів мовленнєвого спілкування у сфері тієї чи іншої загальнонародної, загальнонаціональної мови, що співвідноситься з іншими такими ж способами вираження, які слугують для інших цілей, виконують інші функції в мовленнєвій суспільній практиці цього народу [3].

Традиційно в українській літературній мові науковцями (Н. Бабич, М. - Пентилюк, О. Пономарів та ін.) виділяються шість основних стилів: розмовний, публіцистичний, офіційний, науковий, художній, конфесійний. Д. Розенталь підкреслює, що виділення стилів зумовлене тими функціями, які виконує мова: спілкування, повідомлення, вплив. Відповідно до них виділяються і стилі: розмовний (функція спілкування), науковий і офіційно-діловий (функція повідомлення), публіцистичний і літературно-художній (функція впливу) [11, с. 22].

В аспекті нашого дослідження інтерес становить художній стиль. М. Пентилюк визначає такі основні риси цього стилю: основна функція — діяння, вплив на читача чи слухача; обставини мовлення — бажання намалювати

живу картину, зобразити предмет, передати почуття, збудити уяву в читача (слухача); сфера вживання — образне змалювання дійсності у творах художньої літератури, в усній народній творчості; загальні ознаки — конкретність змісту, образність, виразність, емоційність; мовні ознаки — писемна (рідше усна) форма мовлення; слова з конкретним значенням, слова з переносним значенням; синоніми, антоніми, омоніми; речення різної будови; монологічна (зрідка діалогічна) форма тексту [8, с. 149-150].

Зазначимо, що художній стиль хоч і вбирає в себе риси інших стилів, але має своєрідні особливості. Для нього характерні багатоплановість всіх засобів, особлива точність, що веде роль контексту. Дослідниця К. Яскевич найзагальнішими ознаками художнього стилю визначає образність, двоплановість, понятійну логічність та деталізує характеристику цього стилю за наявністю чи відсутністю таких ознак: 1) об'єктивний — суб'єктивний, 2) точний — розпливчастий, 3) звичайний — незвичайний, 4) низький — піднесений, 5) почуттєвий — понятійний, 6) зворушливий — стриманий, 7) розсудливий — емоційний, 8) контрастний — гармонійний і т. ін. [12, с. 72].

Науковці (Н. Бабич, В. Виноградов, М. Пентилок, О. Пономарів, Д. Розенталь та ін.) зазначають, що особливості художнього мовлення тісно пов'язані з властивою йому естетичною функцією, яка об'єднує всі мовні засоби, що використовуються в творах художньої літератури. Основним завданням художнього стилю є створення художніх образів за допомогою мовних засобів з використанням всіх можливих експресивно-емоційних засобів мови. Відтак, мова художньої літератури має певні особливості, до яких Д. Розенталь відносить такі: єдність комунікативної і естетичної функцій; широке використання зображувально-виразних засобів; виявлення творчої індивідуальності автора. При цьому автор підкреслює, що особлива, естетична функція мови в художній літературі виявляється у використанні образних можливостей мови — звукової організації мовлення, виразно-зображувальних засобів, експресивно-стилістичного забарвлення слова [11, с. 60].

На цю особливість художнього мовлення звертає увагу і М. Пентилок. На її погляд, художнє мовлення — це ще й зразкове мовлення. Під пером талановитого письменника мова стає явищем мистецтва, засобом створення художнього образу. Найістотношою рисою художнього стилю є образність. Якщо для наукового стилю властивий послідовний логічний виклад думок без будь-якої експресії, то в художньому стилі слово набуває образності, коли воно перебуває у взаємодії з іншими словами і бере відповідну участь у створенні образу. Поетичність мови, її образність, досягаються особливим уживанням мовних засобів, які у своїй сукупності служать для створення художнього образу. Письменник, використовуючи живе, яскраве слово чи вираз, відтворює дійсність, викликає в уяві читача той чи інший предмет, факт, подію, явище [8, с. 150].

Ключовим поняттям у сфері лінгвістичного вивчення творів художньої літератури є категорія «індивідуальний стиль». За визначенням Д. Розенталя, індивідуальний стиль — це своєрідна, історично обумовлена, складна, але структурно єдина, система засобів, форм словесного вираження в її розвитку. У стилі письменника, відповідно до його художнього задуму, об'єднані, внутрішньо пов'язані і естетично виправдані всі використані художником мовні засоби, — зазначає автор [11, с. 238].

Проблема індивідуального стилю письменника пов'язана, на думку В. - Виноградова, з виділенням того стилістичного ядра, тієї системи засобів вираження, якою користується автор. Визначити індивідуальний стиль письменника можливо лише за умови попереднього докладного аналізу змісту його літературно-художніх творів з виділенням сукупності основних стильових елементів у їх композиційному розгортанні [3].

Отже, у виділенні індивідуального стилю письменника найважливішим є саме характеристика його мовлення, оскільки, як зауважував М. Бахтін, будь-яке висловлювання – усне чи письмове, первинне чи вторинне і в будь-якій сфері мовленнєвого спілкування – індивідуальне, а тому може відтворити індивідуальність мовця (або того, хто пише), тобто може мати індивідуальний стиль. Особливо сприятливим для виявлення індивідуального стилю є жанри художньої літератури [1, с. 432].

Основним засобом відтворення авторського мовлення є текст, через сприймання якого читач отримує не лише зміст висловлювання, а й образно сприймає його. Текст (від латин. *textum* – тканина, зв'язок, побудова) – це писемний або усний мовленнєвий масив, що становить лінійну послідовність висловлень, об'єднаних у ближчій перспективі смисловими і формально-граматичними зв'язками, а в загальнокомпозиційному дистантному плані – спільною тематичною і сюжетною заданістю; одиницею тексту є реально вичленований найменший словесний масив, що складається з лінійно розташованої сукупності речень, об'єднаних у тематичну і структурну цілість (Н. - Бабич); висловлювання, яке складається з кількох речень, має певну змістову і структурну завершеність (М. Пентилок); усний або писемний твір, що являє собою єдність певного більш-менш завершеного змісту (сміслу) і мовлення, яке формує і виражає цей зміст, бо смисл тексту – це конкретна інформація (логічна, емоційна, естетична й інша), виражена мовленням і за його участю, сформована у свідомості людини (Б. Головін).

Отже, текст у найбільш широкому розумінні – це твір, у літературі – це художній твір, що відображає авторське ставлення до події, що описується, а відтак читач, щоб зрозуміти його суть, повинен мати добре розвинене художнє сприймання, образне мислення, уяву.

Зазначимо, що специфіка сприймання твору обумовлена також характером його мовлення, яке визначається лінгвістами як художнє мовлення, яке є джерелом розвитку образності мовлення. Художнє мовлення – це категорія мовно-естетична, оскільки з нею пов'язане уявлення про красу і витонченість словесної форми художнього твору, досконалості його внутрішнього змісту. Однак образність властива не тільки художньому мовленню, а й нехудожньому; у цьому смислі образність ширше художності, – зазначає А. Єфимов [5, с. 12].

Мовлення художньої літератури іноді визначають як поетичне. Так, автори літературознавчого словника-довідника (Р. Гром'як, Ю. Ковалів та ін.) поетичне мовлення розглядають як мовлення художньої літератури, що позначене підвищеною емоційністю та образністю, насичене тропами, стилістичними фігурами, перейняте шляхетною фонікою. Найбільш притаманне поетичне мовлення ліриці з її яскравими естетико-виражальними можливостями, витонченою мелодійністю. Поетичне мовлення живиться невечерп-

ними джерелами національної мови, її активним і пасивним словником, щоразу набуваючи неповторного колориту в доробку автора, стає визначальною рисою його стилю [7, с. 558].

Досліджуючи особливості поетичної образності, Д. Розенталь зазначав, що більш глибоке розуміння її виявляється у тому, що вона полягає не тільки і не стільки в тропях і фігурах, скільки в самій внутрішній сутності поетичного мовлення як своєрідної системи втілення уявного або естетично відображеного світу та в функціональній специфіці її естетичної структури. Поетична функція мови спирається на комунікативну, виходить з неї, але надбудовує над нею підпорядкований естетичним, а також соціально-історичним закономірностям мистецтва новий світ мовленнєвих смислів і співвідношень [11, с. 147].

У різних мовленнєвих стилях, особливо в стилі художньої літератури, широко використовуються мовленнєві засоби, що посилюють дієвість висловлювання, завдяки тому, що до логічного його змісту додаються різні експресивно-емоційні відтінки. Зауважимо, що позначаються вони різними термінами. У дослідженні Н. Бойко [2] зазначається, що сукупність усіх лексичних одиниць, які не лише називають, а й оцінюють та характеризують, отже, використовують і називну, і експресивні функції позначають термінами: «зображально-виражальні лексичні засоби», «емоційно-експресивні лексичні засоби», «лексичні одиниці емотивного змісту», «образна лексика», «емоційна лексика», «емоційно забарвлена лексика», «характеризуючі лексика», «емоційно-експресивно забарвлена лексика», «експресивний шар «фонд» лексики», «емоційно-оцінна лексика», «стилістично забарвлена лексика», «експресивно-стилістична лексика», «експресивна лексика» та ін. Таку кількість перерахованих термінів автор пояснює наявністю в науковій літературі різних підходів, концепцій і тлумачень проблеми експресивності, формуванням у сучасній лінгвістиці нових аспектів і методик вивчення семантики слова в контексті зміни лінгвістичної парадигми, що передбачає перехід від статички до динаміки, активізацію антропоцентричного напрямку, вивчення та аналіз мовних процесів, зважаючи на людський чинник: суб'єктивно-модальне ставлення до позначуваного, особливості взаємодії об'єктивного і суб'єктивного в мові та мовленні, нерозривного зв'язку раціонального й емоційного.

Слід зазначити, що наведений перелік стосується лише лексики, однак різні засоби вираження емоцій, оцінки надають нам й інші розділи мовознавства: фонетика, морфологія, синтаксис, словотвір, фразеологія тощо. У стилістиці вони іменуються стилістичними засобами (ресурсами) мови і визначаються як елементи мови, що мають стилістичне забарвлення (емоційно-експресивне, оцінне, функціонально-стильове).

Як зазначає М. Пентилюк, стилістичні засоби української мови діляться на дві групи: 1) функціонально забарвлені засоби, що використовуються в книжковому або розмовному мовленні; 2) експресивно забарвлені засоби, що надають мовленню певного стильового забарвлення (ласкаве, іронічне, інтимне, фамільярне, грубувате, урочисте та ін.), функціонально забарвлені засоби (слова, словосполучення, речення) є важливими мовними ознаками кожного стилю. Експресивно забарвлені засоби використовуються в художньому та розмовному стилях з метою передачі різних емоційних відтінків мовлення [8, с. 157].

У стилістиці для характеристики різних стилів мовлення використовуються різні групи засобів: фонетичні (звукова анафора, звукова епіфора, алітерація, асонанс, рима, віршові розміри), лексичні (багатозначні слова, омоніми, синоніми, антоніми, евфемізм, перифраза), фразеологічні (розмовно-побутові, народнопоетичні, книжні фразеологізми), словотворчі (утворення за допомогою префіксів, суфіксів), а також морфологічні і синтаксичні синоніми та тропи і стилістичні фігури.

Науковці (В. Виноградов, Б. Головін, Л. Новиков, М. Пентилок, О. Пономарів, Д. Розенталь, З. Франко та ін.) одностайно стверджують, що образність мовлення є невід'ємною частиною художнього стилю і виявляється у передачі загального поняття через словесний образ, що є емоційним сприйняттям дійсності. Образність художнього мовлення досягається передусім широким використанням метафоризацій. Це найбільш поширений спосіб створення образності. Метафоризацію мовлення створюють тропи.

Слово троп (гр. tropos) запозичене з грецької мови, де воно означає «спосіб, прийом, манера, засіб, характер, лад, склад». В українській мові його значення семантично звужилося до значення «зворот» і використовується для означення образності. Як зазначає Д. Розенталь, троп – це зворот мовлення, у якому слово або вираз використано в переносному значенні. В основі тропу лежить співставлення двох понять, які уявляються нам близькими у якомусь відношенні [11, с. 61].

На думку О. Пономаріва, основне поле поширення тропів, використання їх як засобу виразності – тексти красного письменства. У художньо-бетристичному стилі тропи сприяють більшій дохідливості тексту (як у офіційно-діловому), увиразнюють і впорядковують виклад, посилюють його переконливість (як у науковому), забезпечують впливовість матеріалу, даючи йому оцінку (як у публіцистичному стилі). Та основна функція тропів у мові художніх творів – зображальна, естетична, – підкреслює науковець [9, с. 41]. До тропів звичайно відносять: епітет, порівняння, метафору, метонімію, синекдоху, гіперболу, літоту, персоніфікацію, алегорію, евфемізм, перифраз, символ, уособлення та ін.

На образність художнього мовлення також впливають такі утворення як стилістичні фігури. М. Пентилок зауважує, що стилістичні фігури як особливі синтаксичні конструкції служать для логічного виділення і впорядкування тексту, для увиразнення і підсилення його фонетичних і лексичних, словотвірних і граматичних засобів [8, с. 221]. До стилістичних фігур відносять: повтори, антитезу, інверсію, еліпсиси, замовчування, риторичні запитання, тавтології, плеоназми, градацію та ін.

Аналіз досліджень, присвячених вивченню проблеми розвитку образності мовлення, засвідчує, що у понятійному апараті феномена «образне мовлення» недостатньо висвітлено питання щодо засобів, за допомогою яких передається образність. У працях науковців (О. Аматыєва, Н. Гавриш, Б. Головін, В. Виноградов, Л. Новиков, Д. Розенталь та ін.) використовуються терміни «образні засоби», «експресивні засоби», «образні та необразні засоби», «засоби художньої виразності», «зображувально-виразні засоби» тощо.

Безумовно образність не можна звести до використання лише тропів і фігур, тобто до виразально-зображувальних засобів. У дисертаційних досл-

ідженнях з проблеми розвитку образності дітей різного віку авторами здійснювався пошук не лише найбільш вдалого терміну для найменування цих засобів, а визначення їх складу.

Так, у праці Н. Гавриш підкреслюється, що важливу роль у визначенні сутності художньої образності належить засобам художньої виразності, серед яких автор виділяє лексичні, стилістичні, синтаксичні, морфологічні, фонетичні [4]. Л. Кулибчук, слідом за З. Франко, вводить термін «виразники образності», під яким розуміє усталені в писемному мовленні різні щодо ступеня переосмисленості чи асоціативності вислови (окремі слова, словосполучення і речення), переважна більшість яких реалізуються в літературно-розмовних і незначна частина — суто лінгвістичних категоріях. Одні з них літературно-писемного походження, інші — фольклорного, розмовного і лише незначна частина є висловами літературного усного мовлення. [6, с. 51]. І. Попова, наводить таке визначення виразників образності — це слова, словосполучення, мовні конструкції, що сприяють створенню мовцем словесного образу та викликають у читача наочно-чуттєві уявлення цих образів [10, с. 31].

Слід зазначити, що перелік засобів розвитку образності у вищезазначених авторів практично збігається. Загалом до показників розвитку образного мовлення науковці (Н. Гавриш, Л. Кулибчук, Т. Мельник, І. Попова, З. Франко та ін.) відносять: фонетико-словотворчі, лексико-семантичні, синтаксичні засоби, елементи інтонаційної виразності, тропи та стилістичні фігури.

Під поняттям «засоби розвитку образного мовлення» ми розуміємо особливі твори на рівні звука, слова, словосполучення, тексту, що сприяють створенню словесного образу як результату складної аналітико-синтетичної діяльності на основі сприймання художнього тексту і контексту, пов'язаної із значним розширенням семантичних зв'язків слова, поєднанням первинного поняттєвого змісту з вторинним — експресивно-образним. За результатами вивчення науково-теоретичних джерел було визначено такі групи засобів розвитку образного мовлення майбутніх філологів: фонетичні (звукова анафора, звукова епіфора, звуконаслідування, алітерація, асонанс, рима, віршові розміри); лексичні (багатозначні слова, омоніми, синоніми, антоніми, словесна анафора, словесна епіфора, слова в переносному значенні); фразеологічні (розмовно-побутові, народнопоетичні, книжні, авторські фразеологізми); словотворчі (префіксальний, суфіксальний способи словотворення, авторські неологізми); морфологічні (морфологічні синоніми); синтаксичні (синтаксичні синоніми, народні прислів'я, приказки, крилаті вислови); тропи (епітет, порівняння, метафора, метонімія, синекдоха, гіпербола, літота, персоніфікація, алегорія, евфемізм, перифраз, символ, уособлення); стилістичні фігури (повтор, антитеза, інверсія, еліпсис, замовчування, тавтологія, градація, плеоназм, риторичне запитання); елементи інтонаційної виразності (інтонація, темп мовлення, логічний наголос, логічна мелодія, мовленнєвий такт, пауза).

Висновки. Використання теоретичних положень стилістики як галузі знань, що вивчає проблеми добору мовних засобів та їх використання в контексті художнього твору, виявлення естетичної функції мовного матеріалу в конкретному художньому творі, вживання мовних засобів у мові автора,

персонажів, діалозі тощо, стало підґрунтям для визначення нами особливостей індивідуального стилю Олеся Гончара, основних мовностилістичних особливостей новели як жанру літературного твору та можливостей використання новелістики Олеся Гончара з метою розвитку образного мовлення майбутніх філологів.

Перспективу подальшої роботи вбачаємо у вивченні специфічних особливостей новели як жанру художнього твору та новелістики Олеся Гончара як засобу розвитку образного мовлення студентів.

Література:

1. Бахтин М. М. Проблема речевых жанров / М. М. Бахтин // Бахтин - М. М. Литературно-критические статьи. — М., 1982. — С. 428-272.

2. Бойко Н. І. Українська експресивна лексика: проблеми семантики і функціонування: дис. ... доктора філолог. наук / Бойко Надія Іванівна. — К., 2006. — 501 с.

3. Виноградов В. В. Проблемы русской стилистики / В. В. Виноградов. — М.: Высш. шк., 1981. — 320 с.

4. Гавриш Н. В. Формирование образности речи старших дошкольников в процессе обучения родному языку: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Н. В. Гавриш. — М., 1991. — 20 с.

5. Ефимов А. И. Стилистика художественной речи / А. И. Ефимов. — М.: Изд-во Моск. ун-та, 1961. — 519 с.

6. Кулибчук Л. М. Розвиток образного мовлення учнів 5-7 класів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Кулибчук Людмила Миколаївна. — Одеса, 1999. — 260 с.

7. Літературознавчий словник-довідник [уклад. Гром'як Р. Т., Ковалів Ю. І.]. — К.: ВЦ «Академія», 1997. — 752 с.

8. Пентилок М. І. Культура мови і стилістика / М. І. Пентилок. — К.: Вежа, 1994. — 240 с.

9. Пономарів О. Д. Стилiстика сучасної української мови: [пiдручник] / О. Д. Пономарiв. — Тернопiль: Навчальна книга — Богдан, 2000. — 248 с.

10. Попова І. І. Розвиток образного мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами поетичного гумору: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Попова Ірина Іванівна. — Одеса, 2006. — 302 с.

11. Розенталь Д. Э. Практическая стилистика русского языка / Д. Э. Розенталь. — М.: Высш. шк., 1987. — 399 с.

12. Яскевич К. О. До питання про ознаки стилів. Основні поняття стилістики / К. О. Яскевич // Українське мовознавство [респ. зб-к]. — Вип. 5. — К., 1977. — С. 68-72.

ФОРМИРОВАНИИ КРЕАТИВНОСТИ У ПОДРОСТКОВ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ЕСТЕСТВЕННО-МАТЕМАТИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН

УДК: 378.937+378.126+378.14+ 502

Левина И.А.

Стаття посвящена проблеме формирования креативности подростков, на основе анализа экспериментальных данных, по-